

"Adem-i kabul başkadır, kabul-ü adem başkadır. Bu çeşit ehl-i cezbe ve ehl-i uzlet veya işitmeyen veya bilmeyen adamlar, Peygamberi bilmiyorlar veya düşünmüyorlar ki kabul etsinler. O noktada cahil kalıyorlar. " izah eder misiniz?

Adem-i kabûl: İman hakikatlarına karşı lakayd kalmak. Hakikatleri, fikir yormaksızın inkâr etmek.

Kabûl-u adem: Hakiki olmayan bir fikri kabul etmek. Hakikatin zıddına inanmak ve bunu dava ederek ve onun ispatına çalışmaktır.

Bazı kimseler vardır ki, ne insan oldukları hatırlarına gelir, ne bu kâinatta misafir oldukları. Ne semayı düşünmeye değer bulurlar, ne arzı ne de içindekileri. Bu adamlar, düşünmeden yaşamayı, kendilerini ve kâinatı unutmayı, günlerini gün edip başka herşeyi gereksiz bulmayı hayatlarının değişmez prensibi kabul etmişlerdir. Bu nefsanî hayat düzeni, bu adamların iman hakikatları üzerinde düşünmelerine, kafa yormalarına engel olur ve hidayetlerine perde çeker. İşte bu kesimin inancı adem-i kabul olarak isimlendiriliyor. Adem-i kabul yani kabulsüzlük. Bu inkâr kolaydır ve ekseriyetle de inkârcılar bu yolda giderler.

Bir başka grup da var ki, onlar, iman hakikatlarını kabul etmemekle kalmaz, inkâr eder, onlara karşı çıkarlar; aksini ispat etmeye zorlanır ve insanları kendi batıl çizgilerine çekmek için gayret gösterirler. İşte İslâm'ın azılı düşmanları bu gruptaki insanlardır. Bunların itikad dünyaları ise, kabul-ü adem ile ifade edilir; yani yanlış bir yolu kabul etme, bâtılı dava etme, inançsızlığa inanma. Bu yolda gidenlerde düşünmemek değil, hatalı düşünmek ve kalbe sapık bir inancı yerleştirmek söz konusu. Nur Külliyyatında bu kısım için, "*bir hükümdür, bir itikaddır, bir iltizamdır*" buyrulur.

"Adem-i kabul, kabul-ü ademle iltibas olunur. Adem-i kabul; adem-i delil-i sübut, onun delilidir. Kabul-ü adem, delil-i adem ister. Biri şek, biri inkârdır." (Mektûbat)

Adem-i kabulde, bir hakikatı ispat eden hiçbir delili bilmemek, onlarla alâkadar olmamak söz konusu. Bu cehalet o adamın inançsız kalmasına yetiyor. Kabul-ü ademde ise, o hakikatın yokluğuna delil getirilmesi gerekiyor. Birinci adam şek içinde, şüphe içinde yaşıyor, ama iman şüpheyi kabul etmediği için bu adam da

küfür dairesinde kalıyor. İkinci adam ise doğrudan doğruya inkâr yoluna girmiş bulunuyor.

"O kimseler gibi olmayınız ki, onlar Allah'ı unuttular, Allah da onlara nefislerini unutturdu" (*Haşır Suresi,19*) âyetinde haber verilen bu bedbaht güruh adem-i kabul yolunu tutmuşlardır.

Bir diğer kısım ise, ya tesadüfen insan olduklarını kabullenmişler, ya kendilerini tabiatın yaptığına inanmışlar yahut taşları mimar kabul eden adamlar gibi kendilerini maddeye isnad etmişlerdi. Bunlar, kabul-ü adem sınıfına giriyorlardı. Yanlış itikadlarını savunuyor, başkalarına da empoze etmeye çalışıyorlardı.

Nur Külliyyatında bu iki grubun ruh portreleri şöyle çiziliyordu:

"Eğer imana karşı mübareze eden ehl-i küfür, gayet müşkilât ile menfî itikadlarını kabul-ü adem ve tasdik-i adem suretinde isbat ve kabul etmeğe çalışsalar; o küfür, bir cihette yanlış bir ilim ve hata bir hüküm sayılabilir. Yoksa, irtikâbı çok kolay olan yalnız adem-i kabul ve inkâr ve adem-i tasdik ise cehl-i mutlaktır, hükümsüzlüktür." (Şualar)

Zerre kadar hayrın ve şerrin neticesiz kalmayacağı o ebed yurdunda, bu gruplardan herbirinin farklı azaplar göreceğinde şüphe yoktur.

Mü'mine düşen vazife, inkâr yolunu tutan bu sapık kullara hakkı, hakve hakikati hikmetle tebliğ etmektir. İmansızlığı dava edinenlerle fazla vakit kaybetmeden, şüphe içinde kıvranan yahut iman hakikatlerini hiç düşünmeden yaşayan gâfillere daha fazla mesai vermek daha isabetli olur, kanaatindeyiz. Ama, bir zamanlar bâtili savunan birinin hakkı bulduktan sonra, çok ileri seviyede bir dava adamı olduğu da gözden irak tutulmamalı.

O halde, Allah'ın kulu olmada birleşen her iki grup insana da ulaşmanın ve el atmanın yollarını aramak gerektir. Elbetteki, belli bir plan dâhilinde ve boş yere vakit öldürmekten de hassasiyetle kaçınarak.

"Adem-i kabul" bir şeyi sırf inad ve taassubtan dolayı inkâr etmektir. Bu tip insanlara delil, akıl, ve mantık işlemez. Bunlarla münakaşaya girmek doğru değildir. Zira bu tiplere laf anlatmak ve ikna etmek mümkün değildir.

"Kabul-u adem" ise, davasını ya da inkârını bir delile ve bir mantığa dayandırmaya çalışmak ve savunduğu şeyi ispat etme çabası vardır. Bu tarz insanlarla ancak mukni deliller baş edilebilir. Çünkü bunların mesleğinde delil ve mantık esastır. İspat karşısında direnemez ve çabuk insafa gelirler.

"Hem bazan oluyor ki, bir keyfiyet-i meczubâne veya bir hâlet-i istiğrakkârâne veya bir vaziyet-i münzeviyâne ve bedeviyâne suretinde, cadde-i Muhammediyeyi düşünmeyerek, yalnız ﴿إِنَّمَا إِلَهُ الْإِنسَانِ﴾ ".geliyor kâfi onlara ﴿إِنَّمَا﴾"

"Fakat bununla beraber, en mühim cihet budur ki: Adem-i kabul başkadır, kabul-ü adem başkadır. Bu çeşit ehl-i cezbe ve ehl-i uzlet veya işitmeyen veya bilmeyen adamlar, Peygamberi bilmiyorlar veya düşünmüyorlar ki kabul etsinler. O noktada cahil kalıyorlar. Marifet-i İlâhiyeye karşı yalnız '*Lâ ilâhe illallah*' biliyorlar. Bunlar ehl-i necat olabilirler."

"Fakat Peygamberi işiten ve dâvâsını bilen adamlar onu tasdik etmezse, Cenâb-ı Hakkı tanımaz. Onun hakkında yalnız ﴿إِنَّمَا﴾ kelâmı, sebab-i necat olan tevhidi ifade edemez. Çünkü o hal, bir derece medar-ı özür olan cahilâne adem-i kabul değil; belki o kabul-ü ademdir ve o inkârdır. Mucizâtıyla, âsârıyla kâinatın medar-ı fahri ve nev-i beşerin medar-ı şerefi olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmı inkâr eden adam, elbette hiçbir cihette hiçbir nura mazhar olamaz ve Allah'ı tanımaz. Her ne ise, şimdilik bu kadar yeter."(1)

İslam dinini işitmemiş ve muttali olmamış insanların hükmü ve durumu; fetret ehlinin hükmü ve durumu gibidir. Yani İslam ile tanışmadıkları için mes'ul değildirler ve ehl-i necattırlar. Üstad Hazretleri bu görüşünde tek başına değil, İslam âlimleri ile ittifak içindedir. Üstad Hazretleri Ehl-i sünnetin görüşlerini şu şekilde beyan ediyor:

"... Ehl-i fetret, ehl-i necattırlar. Bil'ittifak, teferruattaki hatiatlarından muahazeleri yoktur. İmam-ı Şâfiî ve İmam-ı Eş'arîce; küfre de girse, usûl-i imanîde bulunmazsa, yine ehl-i necattır. Çünkü teklif-i İlâhî irsal ile olur ve irsal dahi, ittila' ile teklif takarrur eder. Madem gaflet ve mürur-u zaman, enbiya-i salifenin dinlerini setretmiş; o ehl-i fetret zamanına hüccet olamaz. İtaat etse sevab görür, etmezse azab görmez. Çünkü mahfî kaldığı için hüccet olamaz."(2)

Şu ayetler de bir yönüyle ehl-i fetretle alâkalıdır:

"Allah hiçbir nefse kaldıramayacağı yükü yüklemez." (Bakara, 2/286)

“Uyarıcılar olmadan biz hiçbir beldeyi helak etmedik.” (*Şuara, 26/208*)

“Rabbin (*beldelerin*) merkezinde ayetlerimizi okuyan bir elçi göndermedikçe, beldeleri helâk edici değildir.” (*Kasas, 28/59*)

Görüldüğü üzere Hazret-i Peygamberi (asm) işitmeyen ve bilmeyen birisi mes’ul olmuyor. Üstad Hazretleri bu gibi insanları adem-i kabul, yani cehalet olarak değerlendiriyor. İnsan muttali ve vakıf olmadığı bir şeyden mes’ul olamaz. Akıl ve mantık da bunu kabul ediliyor.

Dünyanın ücra bir köşesinde İslam ve Hazret-i Peygamberi (asm) hiç işitmemiş birisini mes’ul tutmak, Allah’ın sonsuz adalet ve rahmeti ile bağdaşmaz. Yukarıda meallerini verdiğimiz ayetler de bunu açık bir şekilde beyan ediyor.

Dipnotlar:

- (1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas.](#)
(2) bk. [a.g.e., Yirmi Sekizinci Mektup, Sekizinci Risale.](#)